

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/274115295>

Το 'Σκοτεινό' κοινωνικό κεφάλαιο του Αθλητισμού: η γυάλινη οροφή και ο 'αγωγός διαρροής'. Εισήγηση στην ημερίδα «Γυναίκες και Αθλητισμός», Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτ...

Conference Paper · June 2008

DOI: 10.13140/RG.2.1.2277.3600

CITATIONS

0

READS

96

2 authors, including:

Irene Kamberidou

National and Kapodistrian University of Athens

268 PUBLICATIONS 154 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

ERASMUS + Small Collaborative Partnership- Geo Ludens: Creating a tech tool to promote European Traditional Sport and Games from an Intergenerational and Inclusive Perspective [View project](#)

BRANDING HERITAGE: ANCIENT GREEK CULTURE THROUGH CONTEMPORARY DESIGN-CONTEMPORARY MINOANS [View project](#)

Το «Σκοτεινό» Κοινωνικό Κεφάλαιο του Αθλητισμού: «η γυάλινη οροφή» και «ο αγωγός διαρροής»

Ημερίδα: «Γυναίκες και Αθλητισμός», Πάντειο Πανεπιστήμιο 11 Ιουνίου 2008

Ειρήνη Καμπερίδου
Λέκτορας της Κοινωνιολογίας
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Τομέας Θεωρητικών Επιστημών
Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας: 210-9702112
Email: ikamper@phed.uoa.gr
Ιστοσελίδα: www.phed.uoa.gr

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ημερίδα: «Γυναίκες και Αθλητισμός», Πάντειο Πανεπιστήμιο 11 Ιουνίου 2008

- «Αθλητισμός και Κοινωνικό Κεφάλαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Εμπιστοσύνη και Χρήση [ή Κατάχρηση] των Κοινωνικών Δεσμών»
[‘*Sport and Social Capital in the European Union: Trust and the Use of Social Ties*’, Milan (Dec. 2006), www.unibocconi.it/sportandsocialcapital)]
- «Σαν κοινωνικό κεφάλαιο ορίζονται τα δίκτυα και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων τα οποία μαζί με κοινούς κοινωνικούς κώδικες, κοινές αξίες και αντιλήψεις διευκολύνουν τη συνεργασία και προάγουν το κοινωνικό όφελος.» (ΟΟΣΑ):

Κοινωνικό κεφάλαιο: λέξεις κλειδιά

- Κοινωνικό όφελος
- Κοινωνική ενσωμάτωση
- Κοινωνική δράση-συμμετοχή-συνεργασία-συνοχή
- Έμφαση στο ρόλο της πράξης και της ενσωμάτωσης στις κοινωνικές δυναμικές
- Συλλογική αξία των κοινωνικών δικτύων
- Κατασκευή ευρύτερων ταυτοτήτων, σεβασμό για την εθνική, φυλετική και έμφυλη ποικιλότητα (diversity), κ.ά.
- ** Το πιο σημαντικό συστατικό στοιχείο του κοινωνικού κεφαλαίου αποτελείται από τα κοινωνικά δίκτυα-τα ανθρώπινα δίκτυα.

(Βλ.: Tocqueville 1835 [...], Hanifan 1961, Hanifan 1920, Bourdieu 1972, Bourdieu 1983, Coleman 1988, Coleman 1990, World Bank 1999, Putman 2000, Cohen & Prusak 2001, Πεντούμης 2004)

- *Γεφυροποιό-έμμεσο κοινωνικό κεφάλαιο*
[bridging or inclusive social capital], και
 - *Περιοριστικό-αποκλειστικό κοινωνικό κεφάλαιο* [bonding or exclusive social capital]
- (Putnam 2000: 22-23)

Η έμφυλη κατηγοριοποίηση του αγωνιστικού αθλητισμού

Η έμφυλη κατηγοριοποίηση του αγωνιστικού αθλητισμού

Η έμφυλη κατηγοριοποίηση στον αθλητισμό των επιδόσεων

Η έμφυλη κατηγοριοποίηση του αθλητισμού επεκτείνεται και πέραν της αγωνιστικής δράσης

Υποεκπροσώπηση των γυναικών και στα Εκτελεστικά Σώματα

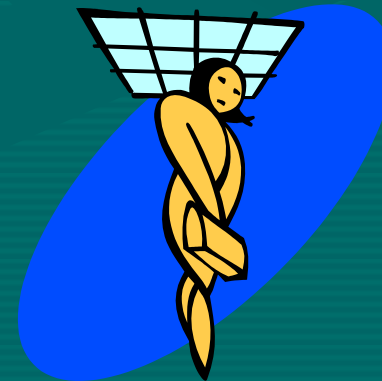
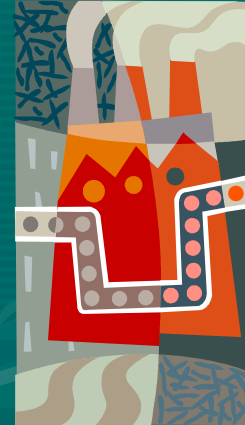
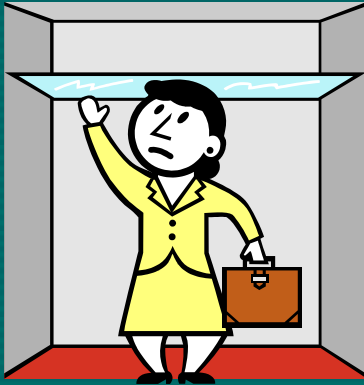

- «Η ΔΟΕ δραστηρικά ενθαρρύνει, με τα κατάλληλα μέσα, την προώθηση των γυναικών σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις δομές, ιδιαίτερα στα ετελεστικά σώματα των εθνικών και διεθνών αθλητικών οργανώσεων συμβαδίζοντας με την αυστηρή εφαρμογή των αρχών της ισότητας και της ισονομίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.»[\[1\]](#)

[\[1\]](#) “The IOC strongly encourages, by appropriate means, the **promotion of women in sport at all levels** and in all structures, particularly in the **executive bodies** of national and international sports organizations with a view to the strict application of the principle of equality of men and women”. (Olympic Charter, rule 2, paragraph 5, 18/97/1996)

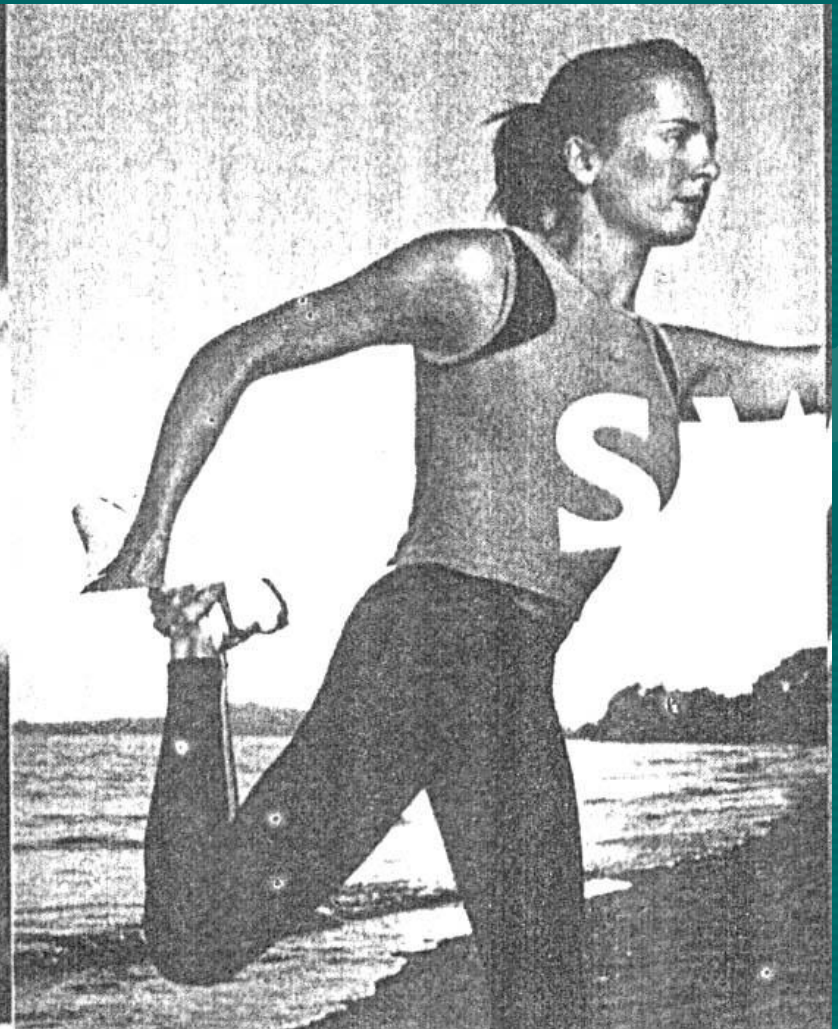
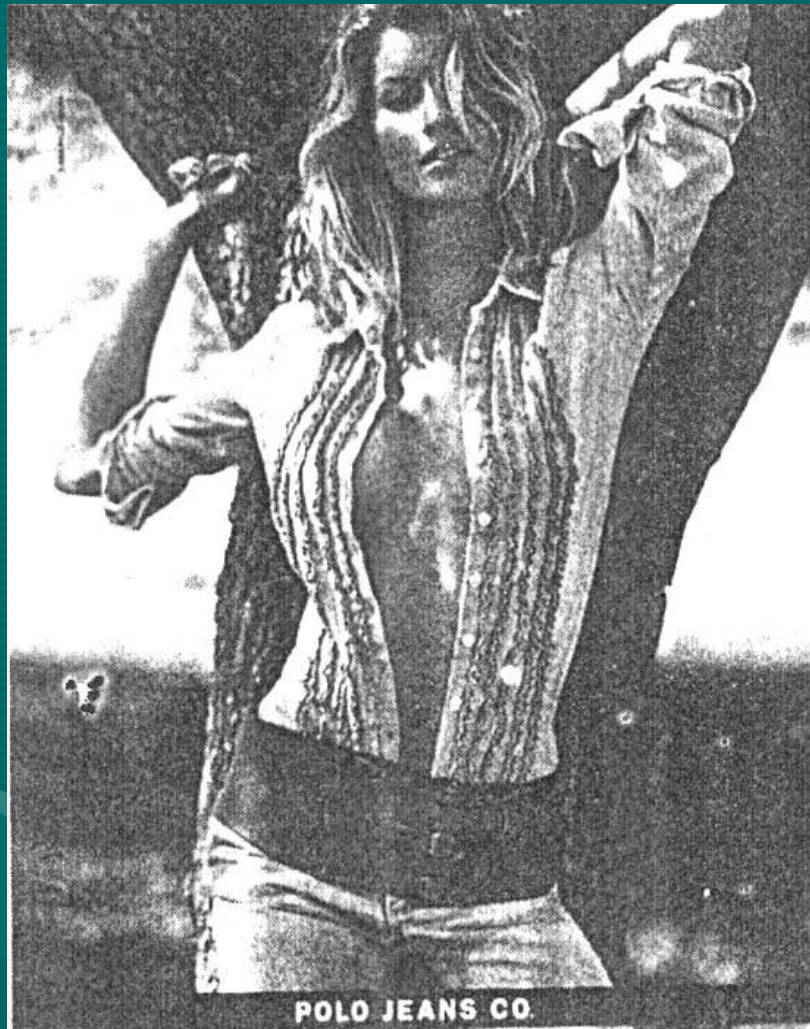
Glass ceiling and leaky pipeline

η γυάλινη οροφή και ο αγωγός διαρροής

MME: “the de-athleticization of women”

- Κραυγαλέες κοινωνικές διακρίσεις στα ΜΜΕ εντοπίζονται σε όλη την Ευρώπη (www.unibocconi.it/sportandsocialcapital)
- «Τα τελευταία πέντε χρόνια, παρατηρείται πτώση/μείωση στην τηλεοπτική κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού. Αναδεικνύεται ότι το ποσοστό των θεμάτων και του τηλεοπτικού χρόνου που αφιερώνονται στο γυναικείο αθλητισμό στα προγράμματα των ειδήσεων σήμερα, είναι όσο χαμηλά ήταν πριν από 15 χρόνια [...]

VOGUE

JAN

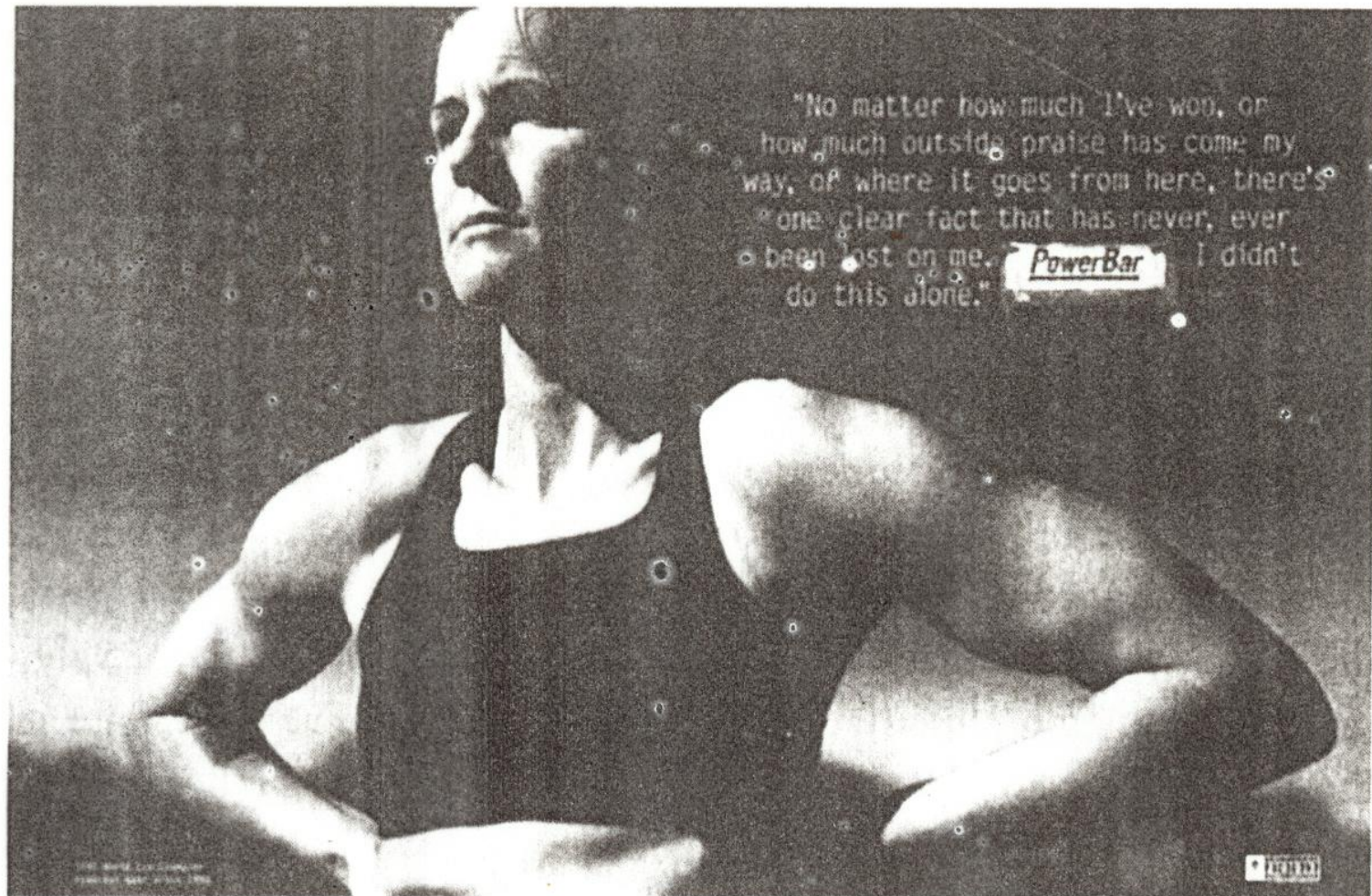
GREATER
THAN GOLD
Marion Jones
THE NEW
AMERICAN
HERO

LOOK OF
THE MOMENT
Supershort
Supercheap

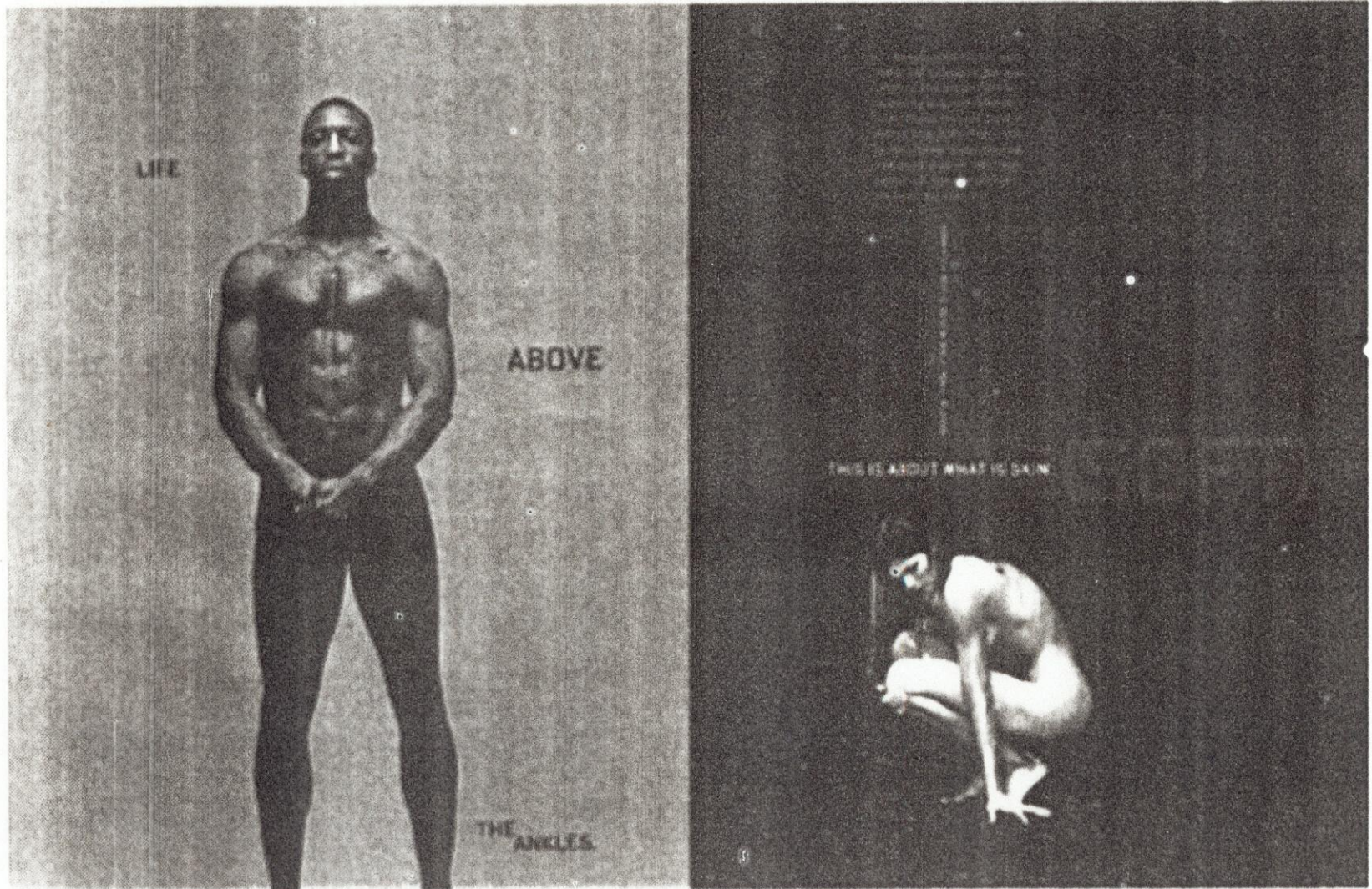

THE FRESH
FACE OF
BUSINESS
Inside Aerin Lauder's
Private World

PLUS
The Year's Best & Worst
Beauty Moments
A Complete Guide to
The World's Most Wanted
Accessories

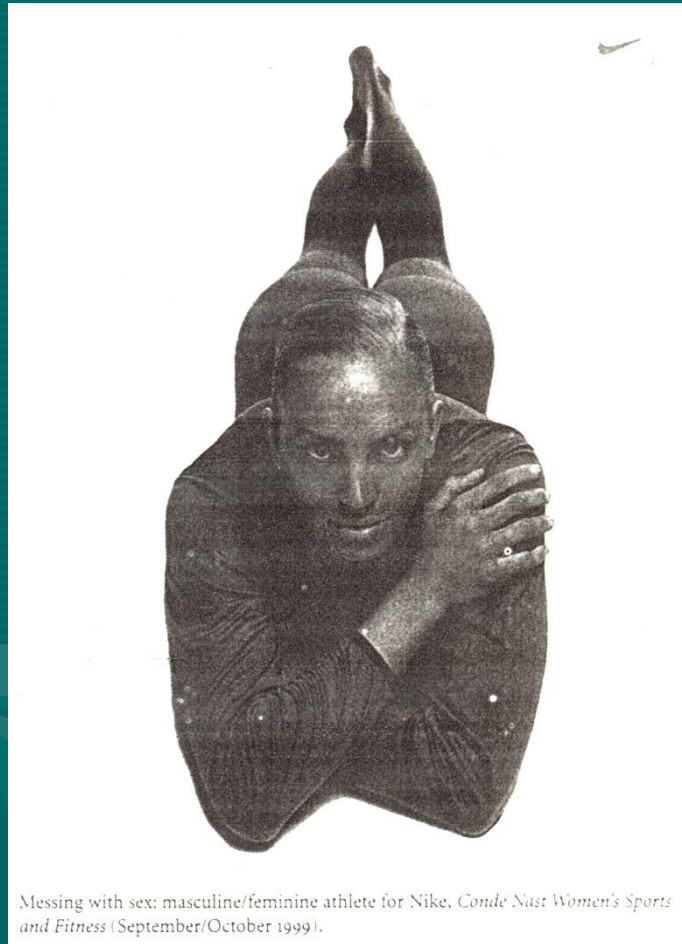

Iconic possibilities in an unstable place: Brandi Chastain for Power Bar, *Sports Illustrated for Women* (May/June 2001).

Equal opportunity bodily exposure? Michael Johnson and Gabrielle Reece for Nike, *Condé Nast Sports and Fitness for Women* (March 1998).

Άφυλος αθλητής/τρια (genderless athlete)

Messing with sex: masculine/feminine athlete for Nike, *Condé Nast Women's Sports and Fitness* (September/October 1999).

Η 'κουλτούρα' της εμπορευματοποίησης του σώματος/της αθλητικής ταυτότητας

Just for you: Abercrombie & Fitch catalog (spring 2000).

“The Adonis Complex”

(Pope, Phillips, Olivardia 2000)

- *Venus and Adonis*
by Tiziano Vecellio di
Gregorio (Titan)
- “According to mythology
so beautiful was his body
that he won the love of
Aphrodite.”

ΤΟ «ΣΚΟΤΕΙΝΟ» ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Οι Ολυμπιακοί αγώνες 'εργαλειοποιούνται' ή αντιφάσεις των ολυμπιακών αξιών:

1. Εμπορικό-ψυχαγωγικό θέαμα
2. Ντόπινγκ
3. Η αθλητική μετανάστευση, ο παγκόσμιος αθλητής-μετανάστης, **το αθλητικό εργατικό δυναμικό** (global migrant athlete, sport labour)
4. Οικονομικά κίνητρα, 'δώρα', συμβόλαια με διεθνείς κατασκευαστικές εταιρείες, διακίνηση και νομιμοποίηση κεφαλαίων.
5. Επικέντρωση στον καταναλωτισμό και στην εγωκεντρική αθλητική επίδοση, [...]

Ο ‘Ολυμπιακός Λόγος’ εκφυλίσθηκε

- Η θεμελιώδης βάση του ‘Ολυμπισμού’ του Pierre de Coubertin είναι η διασύνδεση του αθλητισμού με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Στο πνεύμα της Ολυμπιακής ιδεολογίας και Ολυμπιακής Παιδείας (Pedagogie Olympique) του Coubertin, οι αθλητές ήταν ‘φορείς’ ανώτερων ηθικών και κοινωνικών αξιών όπως της Ελευθερίας του Ατόμου, της Δημοκρατίας, της Ειρήνης και του Οικουμενισμού. Η Ολυμπιακή ιδεολογία συμπυκνώνεται στον όρο ‘Ολυμπισμός’ και ταυτίζεται νοηματικά με αυτόν, ενώ επιδιώκεται η κοινωνική ενεργοποίηση των βασιικών της συστατικών δια της Ολυμπιακής Παιδείας ως μοντέλο εκπαίδευσης. (Patsantaras 2007)

Προτάσεις

Αθλητισμός: πολιτιστικός θεσμός και ανεκμετάλλευτη πηγή κοινωνικού κεφαλαίου

- Η ουσιαστική στήριξη της έρευνας στις αθλητικές επιστήμες, και όχι μόνο! Απαιτείται η συγκρότηση ενός πολυεθνικού-πολυπολιτισμικού διεπιστημονικού δικτύου ερευνητών: Ερευνητές Χωρίς Σύνορα.
- Απαιτείται ένα **Μοντέλο Συμμαχίας των Ερευνητών του Κόσμου**, μοντέλο που έχει χρησιμοποιηθεί ήδη στον επιστημονικό χώρο. Ως σημείο έναρξης, ο αθλητισμός πρέπει να προσδιορισθεί ως ένας πολιτιστικός θεσμός και να προσεγγιστεί ως κοινωνικό φαινόμενο σε ένα ευρύτερο αναλυτικό πλαίσιο—και όχι να επικεντρώνεται η προσοχή μας αποκλειστικά στα συστατικά στοιχεία των αθλητικών αγώνων/παιχνιδιών/δραστηριοτήτων/μετρήσεων. Δηλαδή, να χρησιμοποιηθεί μια ευρύτερη κοινωνικό-πολιτισμική θεωρητική προσέγγιση, και συγκεκριμένα στο πλαίσιο μιας ποιοτικής προσέγγισης ή αυτοαναφοράς (self-reflective perspective) και όχι αποκλειστικά μιας εμπειρικής-ποσοτικής μέτρησης.

- Η ενεργοποίηση και αναπαραγωγή του κοινωνικού κεφαλαίου προϋποθέτει συμμαχίες και κοινωνικά δίκτυα για τη θετική χρήση και όχι κατάχρηση του κοινωνικού κεφαλαίου στον αθλητισμό, έτσι ώστε να τεθούν οι βάσεις για ένα γόνιμο διάλογο για θέματα όπως:
- (1) πως θα διδάσκεται η αθλητική δημοσιογραφία στους μελλοντικούς δημοσιογράφους και συγγραφείς, (2) η ‘κατασκευή’ και ο επαναπροσδιορισμός της αθλητικής ταυτότητας, (3) τα περιεχόμενα και οι επιπτώσεις των τηλεοπτικών μηνυμάτων, οι αξίες των ΜΜΕ, η δημοσιογραφική δεοντολογία, (4) οι νέες εξελίξεις στον κόσμο του αθλητισμού, (5) η φύση των κοινωνικών δεσμών μεταξύ αθλητικών διοικήσεων και τα μέλη τους σε σχέση με το σύγχρονο λόγο για το κοινωνικό κεφάλαιο, και (6) η συμμετοχή αθλητών/τριών και η διοχέτευσή τους σε κοινωνικές ενέργειες και δραστηριότητες που προσφέρουν ερεθίσματα και κίνητρα συνεργασίας και κοινωνικής προσφοράς/συμμετοχής, όπως πχ. η ανάπτυξη δικτύων εθελοντισμού, η ενεργοποίηση των νέων να συμμετάσχουν στα κοινά με σαφής-προκαθορισμένους ρόλους και δικαιώματα αλλά και με σαφής και προκαθορισμένες υποχρεώσεις.

- Για να εξαλειφθούν τα πρότυπα κοινωνικού αποκλεισμού απαιτείται: (1) η αυστηρή εφαρμογή πολιτικών/θεσμών ισονομίας (gender equity policies) και στρατηγικών ενσωμάτωσης και αυτοενδυνάμωσης, (2) η αύξηση της κάλυψης/προβολής του γυναικείου αθλητισμού στα ΜΜΕ, (2) η προώθηση και στήριξη γυναικών στην αθλητική δημοσιογραφία, (3) η υποστήριξη της έρευνας σε θέματα φύλου (gender mainstreaming), κ.ά.
- Στο πλαίσιο της οπτικής του κοινωνικού κεφαλαίου στην Ελλάδα, επιβάλλεται η διερεύνηση της οργανωτικής δομής και των σχέσεων μεταξύ αθλητικών διοικήσεων/ηγεσιών και των μελών τους σε τοπικά, περιφερειακά και εθνικά επίπεδα και η συμμετοχή των γυναικών σε αυτά τα δίκτυα, και ιδιαίτερα σε θέσεις λήψης αποφάσεων.
- Η κατανόηση της σημασίας του κοινωνικού κεφαλαίου προϋποθέτει και τη συμμετοχή των πολιτών [και όχι των καταναλωτών] στην εφαρμοσμένη κοινωνική πολιτική, δηλαδή σε ένα δημοκρατικό πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ πολιτών, δημόσιας εκπαίδευσης, κοινωνικών ομάδων, οργανώσεων και θεσμών, όπως τα ΑΕΙ, η ΔΟΕ, οι αθλητικές ομοσπονδίες, κλπ.

- Η διαμόρφωση εναλλακτικών προτάσεων, αθλητικών μοντέλων, προτύπων και μεντόρων προϋποθέτει και μια ‘κατάλληλη’ Ολυμπιακή Παιδεία (παιδεία ειρήνης), ως μοντέλο εκπαίδευσης, δηλαδή την ‘επανενεργοποίηση’ ή τον επαναπροσδιορισμό του «Ολυμπισμού», της Ολυμπιακής ιδεολογίας και των Ολυμπιακών αξιών.
- Αρχικά, η ΔΟΕ—και όχι μόνο οι αθλητές/τριες— χρειάζεται Ολυμπιακή παιδεία. Η ΔΟΕ θα μπορούσε να διαθέσει τα χρήματα από σπόνσορες για την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού-ολιστικού εκπαιδευτικού προγράμματος για τα μέλη της. Δεύτερον, στις χώρες όπου διεξάγονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες, η ΔΟΕ, σε συνεργασία με Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές (NOCs) και με πολυπολιτισμικούς-διεπιστημονικούς φορείς και ένα *δίκτυο των ερευνητών του κόσμου*, θα μπορούσε να διαμορφώσει ή να στηρίζει αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα^[1] που θα απευθύνονται σε αθλητικές ομοσπονδίες, αθλητικές οργανώσεις, αθλητικούς συλλόγους, συνδέσμους, κ.ά..

Αθλητισμός: πολιτιστικός θεσμός και ανεκμετάλλευτη πηγή κοινωνικού κεφαλαίου

- Τρίτον, οι Ολυμπιακοί Αγώνες πρέπει να διεξάγονται και σε λιγότερο προνομιούχες χώρες ή περιοχές του κόσμου, και όχι μόνο στις αποκαλούμενες ισχυρές ή ανεπτυγμένες χώρες, όπως συνηθίζεται μέχρι σήμερα. Τέλος, διακηρύσσεται ότι μία από τις κεντρικές αποστολές του Ολυμπιακού κινήματος είναι η προώθηση της παγκόσμιας ειρήνης. Θα έπρεπε, λοιπόν, τα ποσά που εισπράττει το Ολυμπιακό κίνημα να διατίθενται κυρίως σε χώρες της Αφρικής και της Ασίας, στις οποίες καθημερινά πεθαίνουν χιλιάδες παιδιά από πείνα. Αυτό θα σήμαινε σήμερα ενεργή κοινωνική συμμετοχή και ενεργή κοινωνική παρουσία των αξιών του Ολυμπισμού και του κοινωνικού κεφαλαίου του αθλητισμού.